

N° 38 - MEURZ 1973

« POBL VREIZ »

B.P. 713

35009 - ROAZON CEDEX

KOUMANANTOU

Boutin : 6 L

Skoazell : adaleg 15 L

K.R.P. 2746-79 ROAZON

0,50

POBL VREIZH

KELAOUENN UNVANIEZ DEMOKRATEL BREIZ

UR VEZH EO GWELOUT AN TU DEHOU O KOMZ EUS AN URZH HAG EUS AR FRANKIZH PA Z'EUS KEMENT ALL REPRESION E BREIZH

PENNAD-STUR

E-pad stourm ar votadegoù forzh petra zo bet mat evit an tu dehou evit spontañ an dud gant ar c'homunism ha gwelet eo bet ar gaulisted o prezegiñ diwarbenn an urzh hag ar frankizh.

Met peseurt urzh ha peseurt frankizh vez kavet er sistem kapitalist ?
Ur sistem hag a zifenn ar gonkurans, ur sistem n'eus nemet un dra a gont evitañ : ar gounid, ur sistem difennet gant ar poliserien a bep seurt. Er fin, daoust ha vern d'an tu dehou memes ma n'o deus ket an holl kement chansoù ? daoust ha gont evito ar justis etre an dud ? 'Vel just eo red d'ar renerien chanj nebeut traou e kenver ar c'hondisionoù labour, ar paeamantoù ; 'vel just ivez dre o c'homzoù e ouzont lavarout emaint o tifenn ur gevredigezh gwelloc'h, met kement tra a reont n'eo nemet evit derc'hel o flas.

Amañ e Breizh e welomp mat penaos vez implijet ar poliserien evit mogañ azgoulennoù niverus ar bobl. N'eo ket disponjet gant labourerien douar Breizh ar pezh n'oa graet an archerien e Redon e miz mezheven 1966, e Kemper e miz here 1967 hag e-pad emgann al laezh e nevez amzer 72 (e Lokournan-Leon da skouer). N'eo ket disonjet kennebeut gant studierien ha paotred yaouank Brest an harzadegoù hag ar c'hontrolloù d'ar 27 a viz here 1971 pa oa deuet Pompidou e Brest.

E penn kentañ ar bloavezh-mañ ivez zo bet kalz represion e Breizh. Ar gouarnamant, ar pennoù uhel, hag ar renerien zo atav dorn ouzh dorn.

- Epad ur miz eo bet red da **René Vautier** chom hep debriñ evit stourm a enep d'an ensellerezh, pe sansur, politikel er sinema.
- Goude n'oa ranket Ti al labourerien yaouank e Gwened plegañ dirak kuzul jeneral ar Mor-bihan ha kuzul-ker Gwened, emañ bremañ tro **Lucien Gournong**, un den a ra war dro tiez ar seve-nadur, da vezañ tamallet ha tennet eo bet e labour gantañ.
- E skol-veur al lizhiri e Brest zo bet c'hoant da deurel er maez ar rener **Quesnel** ; sindiket eo hemañ. (Divizet oa bet gant kuzul bihan ar skol-veur ne vije ket bet kendalc'het da reiñ e bost dezhañ). Ar sindikajoù S.N.E.-Sup ha S.G.E.N.-C.F.D.T. o deus kroget gant un harz-labour d'an 9 a viz c'hwevrer, skoazellet gant ar studierien ; lavaret o deus ar sindikajoù : « N'eo nemet evit abegoù politikel emeur o klask teurel Quesnel er maez ».
- E ti Thomson-C.S.F. e Brest, ul labourer oa bet kaset kuit, emañ o klask bezañ adkermeret met diaes spontus eo dezhañ daoust

KUDENN VREIZ EUZ BREST D'AN NAONED

AODOU-AN-HANTERNOZ

● NEC'HAMANT BRAS AR VOURC'HIZIEN

An holl dud a oar gant peseurt taerder labourerien br- Vreizh o deus stourmet a-hed 1972. Piv a c'hellfe disonjal emgannoù reoù Aodoù-an-Hanternoz : « Joint-Français », e Sant-Brieg ; « Big-Dutchmann », e Sant-Karreuk ; « Kaolins », e Ploemeur ?

Neuze, krog eo ar vourc'hizien da grenañ :

« Ma c'hellfe bezañ « degemeret » grêvoù 'zo kaset en-dro e-sell kreskiñ paeoù dist-ter 'zo, gwellaat doaroù labourat, ar c'hendivizout en uziniou, dibab an delegeed pe reiñ plas d'ar sindikadoù, ret mat eo dimp,

memestra, en em c'houlenn (goude un tamm preder) petra a c'hellfe degouezhout ma talc'hfe ar grêvoù da washaat ha, dreist-holl, da badout hiroc'h en ur rannvro evel hon-hini krog gant ur cheñchamant don (...).

« Lu vefe c'hwitañ war hon taol ha tremen hep produiñ, evel ma oa hor c'hoantoù, ar pep fonnusañ hag ar pep gwellañ dre ma vefemp divarrek da grouiñ, du-mañ, ur spered dedennus a-walc'h evit degemer ijinerezhioù nevez ».

Diskleriadenn an Ao. Pleven, e hanter miz genver, da goulz Kuzul-meur Aodoù-an-Hanternoz.

Ha setu ! Evitañ, haz evit e genseurted, grêvoù a dalv kement ha diazamantoù. Ret eo, neuze, diskuliañ anezho evel kontrol da vad an holl.

PENN-AR-BED

FOEN :

— skolidi kaset kuit eus lise Brehoulou.

Daou skoliad eus lise al labour-douar Brehoulou (Foën) zo bet kaset kuit e penn-kentañ miz genver. Unan zo bet gouest da gaout plas en ur skol all met egile abalamour d'ar pezh zo bet skrivet war e gajer, ne feller ket kemer anezhañ

e nep lec'h. Kavet o doa ar renerien un dra distar tre, un digarez bihan evit teurel er maez an daou paotr yaouank a gase an traoù en dro rak evit ar renerien ar re-mañ a seblante kaout menozioù dangerus : pedet oa bet ganto kanerien a gan stourm ar Vretoned, tud eus ar sindikajoù ivez, ur c'hlub breizhat oa bet savet...

Ur stourm zo bet kroget evit ma vo adkermeret an daou skoliad. Ar C.D.J.A.

n'eus kuitaet kuzul al lise, an U.D.B. n'eus skrivet d'ar renerien hag ur c'huzul-skoazell gant ar P.S.U. e penn zo bet graet.

KEMPERLE :

— micherouezed taolet e maez eus ti Madec.

Un uzin dilhad zo e Kemperle (Société Quimperloise de Vêtements) merc'hed yaouank dreist-holl zo implijet enni; ar paeamantou zo izel ha n'eus devezh fix ebet evit kaout anezho; ne vez ket taolet kont eus ar renk.

DEPARTAMANT AN-NAONED

GWENROUED (Guenrouët) :

— 200 paotr ar maezioù kounnaret a-enep justis ar re binvidikañ.

An Itron Jausseau, hag he mab goude, o deus klasket kas o ferc'henn, ar c'hont O'Deland, dirak ar barner. Diouzh tamallerien int deut da vezañ tud tamallet. Lakaet eo bet gwerzh war o zraoù ha kondaonet int bet d'ar prizon dindañ un dale. Nac'hañ a ra ar mab reiñ 12 000 lur a zigoll d'ar c'hont, hervez ar varn. Un eil gwech a vo lakaet gwerzh war e draoù.

Ne fell ket da baotred ar maezioù bezañ goapaet evel-se, peogwir e tiskouez sklaer levrioù-kont ar ti-feurn ez eus bet touell war an asuransoù paeet, war an diskleriadurioù graet d'ar Mutualité Agricole, hag all...

MALO-WAR-LIGER (Mauves-sur-Loire) :

— ur c'harr-marc'hadourezh eus an « Union Laitière Normande » dalc'het a-sav e-kichen La Seilleraye.

Stourm a zo etre an tier (coopératives) a ra war-dro al laezh. Abalamour da se ez eo deut an U.L.N. (Negobeur) da gaout tu da bourvezañ ar stal-vas nevez-savet hag anvet « Carrefour » hep koll he gounidoù. Piv a bae ar stourmoù etre ar gapitalist? Al labourerien, siwazh! An trustoù a oar en em glevout evit bevañ war strivoù ar gouerien. Ar re-mañ a resev 0,60 lur dre bep litrad daoust d'ar priz graet ha tout a ra war-dro 0,72 lur dre bep litrad. Prezidant an U.L.N. n'en deus ket respontet da c'houlennoù paotred ar sindikadoù. Gouzout a ouiz en dije « breinet » an diemglev. Dalc'het eo bet ar c'harr e-pad 10 devezh hag aet eo al labourerien-douar kuit gant bolontez diskouez adarre ne fell ket dezho bezañ touellet.

NAONED :

— Diskrog-labour e ti Philippe.

Goude kemer perzh e diskrog savet e Bro-Frañs a -bezh d'an 22 a viz geñver,

Al labourerezed o deus divizet da vont en ur sindikad, an darn-vrasañ er C.F.D.T. met ur strollad C.G.T. zo o sevel ivez. Met o welout ar berc'h graet gant ar renerien paseet eo niver ar re o sindiket er C.F.D.T. eus 39 (11 a viz genver) da 3 (2 a viz c'hwevrer). Koulskoude n'oa ket sonjet c'hoazh ar C.F.D.T. kregiñ gant un doare stourm bennak.

Gant ar renerien oc'h ober berc'h ar mod-se n'eo ket diaes komprenn perak o deus divizet al labourerezed da ober ur sindikad evit an ti, ur sindikad autonon, ha perak, goude, eo bet votet ganto evit ma vo taolet er maez an teir oa chomet sindiket!

an henterien o deus nac'het adkregiñ gant o labour keit ha ne vo ket respontet d'ar goulennoù kinniget abaoe pell-bras : kresk ar goprou, digolloù evit diblasiñ.

— Labourerien ti Evers kounnaret ivez.

Ret e voe kaout daou zevezh-diskrog evit lakaat ar renerien da gompren youi ar labourerien a c'houlenne un digoll brasoc'h war an diblasiñ, un digoll all war ar « banerad » hag un digoll all war ar binviñ.

— Ar SERCEL, an ti-se atav, a c'halv un dileuriad dirak ar barner.

Un dileuriad C.G.T. en doa peget ur baperenn a-zivout ar « Programme commun » war ur banell. Galvet eo bet dirak ar barner ha kondaonet eo bet. Anavezout a reer pegen « tost » eo ar SERCEL d'ar justis pa sonjomp en dud bountet er-maez ganti n'eus ket pell.

— An ti BOUTIN ne fell ket dezhañ divizout war ar goprou.

Labourerien an Ti o deus graet harp war o labour d'an 12 a viz c'hwevrer vit lakaat ar renerien da gompren ez eo ret kaout un emglev war ar goprou evel pep bloaz.

— Dale war ar goprou e ti Brunner-Outillage.

Ar goprou o deus kresket 5 dre gant nebeutoc'h eget en uzinoù ar metaloù. An dileuridi o deus kinniget kaout ar 5 % -se, 3 % e penn kentañ miz geñver, 3 % e penn kentañ miz c'hwevrer. Kinnig a reont ivez e vefe cheñchet adpae (prime) ar vakansoù hag hini dibenn ar bloaz. Ar renerien ne fell dezho nemet reiñ 3 % hepken d'ar c'hentañ a viz c'hwevrer. Ret e vo dezho kentañ gant youl al labourerien hag o deus harpet gant o labour e penn kentañ miz c'hwevrer.

— Harzoù-labour e Ti Tricosa.

Evit kaout ur c'hresk war ar goprou, stal-labour an « trouc'hañ » en deus harpet a wech. Daoust d'ar goprou izel e respont

PENNAD-STUR

ma kuzul ar pruhommed n'oa lavaret e oa ar gwir gantañ. Setu ar sistem kapitalist; n'eo ket droad al labourer a gont, hini ar rener eo. Setu frankizh an tu dehou.

● Hag en E.G.E.-Bastide e Brest ? Aze vez lakaet ul labourer er maez pa z'eo kroget da zont kozh rak ar mod-se n'eo ket dav ober dezhañ ar brim gozhni. Da biv dalvezh ar frankizh ? Pas d'ar micherour d'an nebeutañ.

Kalz aesoc'h eo gwaskañ al labourerien amañ e Breizh abalamour d'an dilabour. Aon dezho da chom hep labour, prest eo an dud da gemer vrzh peseurt hini vez kinniget dezho, hag a renerien a oar mat tre implij an dra-se. An devezhioù-man diskouez a ra mat afer ar S.P.L.I. (Société parisienne de lingerie indémaillable) e Fougères pegen gwasket eo al labourerezed en ur vro izeldispleget e-lec'h eo aes d'an uzinoù dilhad dont.

Ha n'eo ket gant diaesterioù ar moneiz er broioù kapitalist e gerzho gwelloc'h an traoù e Breizh. Gant digresk an dollar d'an 13 a viz c'hwevrer emañ an traoù e gwirionez : goude ar pezh 'zo bet divizet gant Nixon, Mallozh d'ar re baour ! Pobl Vreizh a zo e touez ar re-se. Lavaret eo bet ganeomp bep tro ma zo bet diaesterioù evit an arc'hant, bep tro ma eo aet an inflasion war raok, da skouer war lerc'h diviz Nixon e 1971 (16 a viz eost) :

« Breizh dreist-holl, peogwir eo bet laosket hep uzinoù, a bako droug diwar diaester arc'hant ar broioù kapitalist ha kresk ar prizioù e Frañs. Ar gouarnamant gall a lavar dirak an holl : arc'hant ar Frañs 'zo meret-mad ; ya, met bez' e weler penaos emañ an traoù e gwirionez : goude ar pezh 'zo bet divizet gant Nixon, al lur e-neus ranket heuliañ ; e brizadur 'zo bet cheñchet e gwirionez. An dramañ a lako uzinoù Frañs da dreiñ goustatoch hag an implijidi 'vo gwasket : Breizh eo a bako droug da genta-tout, peogwir eo bet laosket hep uzinoù ».

(Pennad-stur « Pobl Vreizh » niverenn 21 miz here 1971).

Setu penaos eo aet an traoù war fallaat e Breizh ; se zo bet diskouezet sklaer en ar pennad diwarbenn an implij er « Peuple Breton » diwezhañ

Setu red da labourerien Vreizh dont da gomprenn muioc'h mui petra vo graet diout gant ar sistem kapitalist hag ar stad gall. 'Vel m'eo bet komprennet gant maerioù kanton Daoulas o deus skoazellet ar pesketourien hag ar re a ra war dro an istri e morlenn Brest. 'Vel m'eo bet komprennet gant kuzul-ker Ar Fouilhez, kuitaet gantañ ar « Parc d'Armorique ». 'Vel m'eo bet komprennet gant studierien an I.U.T.-où o deus gwelet e oa dav dezho en em aozañ war Breizh a bezh.

Ya poent eo echuiñ gant ar sistem kapitalist servijet gant ar gaullism abaoe 15 bloaz.

UDB

ar renerien ez eo ur gudenn da welout gant micherourien all Bro-Frañs.

Daou vilion a baperoù hag a bakadoù chomet da c'hortoz e kreizenn-dibab porzh-houarn Naoned (Nantes-gare).

Daoust da gresk al labour (etre 15 ha 20 % e pevar bloaz), n'eus ket bet miche-

rourien all evit reiñ sikour. Klask a reer reiñ un diskoulm d'ar gudenn gant eurioù dreist-devezh, gant ar vakansoù 1972 n'int ket bet kemeret c'hoazh gant an holl. Dav eo lavarout ivez ez eo bet savet ar Greizenn e 1960 ha dija d'ar mare-se ne oa ket bras awalch evit an holl ezhommoù.

SKOAZELLIT

POBL VREIZH

Skoazellit Pobl Vreizh hag ar stourm evit hor yezh en ur gas ho profoù da :
« Pobl Vreizh »
K.R.P. 2746-79 Roazhon.

DA LENNERIEN POBL VREIZH

A-hed bloavezhioù ez eus bet savet tabut etre un toulladig Bretoned, evit goût penaos skrivañ brezhoneg : Diouzh e vlev e vez anavezet al loen, emezo, hag ho skritur eo melezeour ho soñjou ! Re aes, re eun, eo an doare-se da welout an traoù : E gwirionez muioc'h-mui a dud a gaver — tud yaouank peurluviañ — na vern ket nemeur dezhe e pe c'hiz skrivañ o yezh. Soñjal a reont ne sell ket ar gudenn-se ouzh pobl Vreizh, peogwir ne oar-hi na lenn na skrivañ he yezh. N'eus ket ezhomm chom stag d'ar skritur-mañ-skritur pa venner difenn gwir interestoù ar Vretoned, ha n'hon eus ket re a nerzh dija evit an emgannoù

gwirion. Da bobl Vreizh e vo da zibab, a-benn ar finetre eun doare hag unan all da skrivañ ar brezhoneg. O c'hortoz, ez eo ret-mat deomp, n'eus forzh pegen diaes hag iskis e kavomp an dra, degemer an div skritur, evel m'emaint : Pep hini eus kenlabourerien Pobl Vreizh a raio e-giz m'eo kustum d'ober. Evit an anv hag ar pennad-stur, e vint moulet pep eil miz e doare ar skol-veur pe en doare peurunvan.

Imprimerie Commerciale, Rennes

Rener ar gelaouenn : J.P. Gourmel.
1 000 skw tennet.
Diskleriet hervez lezenn : 1re trim.

« 'Vel m'eo bet komprennet gant pesketourien morlenn Brest... » (Pennad-stur). 300 diout zo en em votet e Plougastell ; amañ e weler ar prezidant oc'h ober ar brezegenn.